

บทที่ 8

การสัมภาษณ์และแบบสอบถาม

การสัมภาษณ์ (Interview) เป็นวิธีการที่ใช้กันแพร่หลายมากในการรวบรวมข้อมูลทางสังคมศาสตร์ เช่น สังคมวิทยา จิตวิทยา นักจิตวิทยาหรือนักจิตวิเคราะห์ต้องอาศัยการสัมภาษณ์เพื่อจะได้ข้อมูลจากคนไข้เพื่อทำการบำบัดรักษา ถึงแม้ว่าการสัมภาษณ์จะเป็นเทคนิคที่นิยมใช้กันมาก แต่ก็ไม่ได้หมายความเป็นเทคนิคที่ดีที่สุดในการรวบรวมข้อมูลทางสังคม โดยปกติแล้วนักวิจัยมักจะเลือกใช้เทคนิคหลายอย่างผสมกัน เพื่อร่วมรวมข้อมูลที่ต้องการ การสัมภาษณ์และแบบสอบถามมีความสัมพันธ์เกี่ยวข้องกันโดยใกล้ชิด

การสัมภาษณ์ คือ การสอบถามเรื่องราวด้วยวาจาโดยตรงจากตัวบุคคลในเรื่องที่นักวิจัยต้องการรู้ เพราะฉะนั้นสิ่งที่เกี่ยวข้องต้องคำนึงถึงในเรื่องการสัมภาษณ์ คือ ภาษาที่ใช้ให้เหมาะสมกับกาลเทศะและบุคคล บุคคลที่ต้องการสัมภาษณ์ ปัญหาที่ต้องการรู้ การสัมภาษณ์นั้นผู้สัมภาษณ์จะเป็นผู้บันทึกข้อมูลเอง

แบบสอบถาม (Questionnaire) คือชุดของคำถามที่สร้างขึ้นเพื่อให้ผู้ตอบกรอกคำตอบส่งไปด้วยตนเองโดยอาจจะส่งไปให้ที่ทำงาน ที่โรงเรียน หรือที่บ้านก็ได้ การสัมภาษณ์แบบสอบถามไปประนีประนี้เป็นวิธีการที่มีประโยชน์มาก ในกรณีที่ประชากรที่จะศึกษาอยู่กรุงราชธานี ในพื้นที่กว้างและในกรณีที่นักวิจัยมีงบประมาณหรือความช่วยเหลือจำกัด การให้ผู้ตอบกรอกแบบสอบถามโดยตนเองเป็นการประหยัด ทั้งเงินและเวลา แต่การรวบรวมข้อมูลโดยใช้แบบสอบถามก็มีข้อจำกัดอยู่หลายประการ เมื่อเปรียบเทียบกับแบบสัมภาษณ์

การสัมภาษณ์ประกอบด้วยคำถามแบบไม่มีโครงสร้างมากกว่าแบบสอบถาม เครื่องมือที่ใช้ในการสัมภาษณ์แบ่งออกเป็น 2 ประเภท คือ แบบสัมภาษณ์ (Interview Schedule) เมื่อันแบบสอบถามโดยมีการกำหนดคำถามไว้ล่วงหน้าอย่างชัดเจน รูปแบบของคำถามอาจจะเป็นคำถามเปิด หรือเป็นคำถามปิดก็ได้ ผู้สัมภาษณ์จะต้องถามเรียงตามลำดับ อีกประเภทหนึ่งคือ แนวหัวข้อสัมภาษณ์ (Interview guide) จะระบุหัวข้อที่สำคัญที่จะต้องถาม เช่น การศึกษา เกี่ยวกับ ปัจจัยที่มีต่อการยอมรับเกษตรกรรมแผนใหม่ของเกษตรกร ประกอบด้วยหัวข้อที่จะต้องสัมภาษณ์ คือ ขนาดของครอบครัว การย้ายถิ่นที่อยู่ รายได้ การศึกษา การคุณภาพ

การยอมรับวิทยาการเกษตรกรรมเพนใหม่ เป็นต้น การสัมภาษณ์โดยใช้แบบสัมภาษณ์ ส่วนใหญ่นำไปใช้เพื่อทดสอบทฤษฎีที่มีอยู่ และสมมติฐานที่ได้จากทฤษฎี และใช้ในโครงการสำรวจทางสังคมขนาดใหญ่ เช่น การสำรวจสำมะโนประชากร เป็นต้น เป็นเทคนิคที่มีประสิทธิภาพ โดยประหยัดเวลา แรงงานและเงิน และช่วยลดค่าตอบที่ไม่จำเป็นด้วย ทำให้มีความเชื่อถือได้ ส่วนการสัมภาษณ์โดยการใช้แนวหัวข้อสัมภาษณ์ (Interview quide) เป็นเทคนิคที่ยืดหยุ่นได้ ไม่มีคำถามกำหนดไว้ล่วงหน้าอย่างแน่นอน ส่วนใหญ่จะประกอบด้วยหัวข้อของข้อมูลที่ต้องการ ส่วนการตั้งคำถามในแต่ละหัวข้อขึ้นอยู่กับผู้สัมภาษณ์เอง และผู้ตอบมีอิสระในการตอบ ทำให้ได้ข้อมูลที่ละเอียดลึกซึ้ง หมายสำคัญที่ใช้กับการศึกษาเบื้องต้น เพื่อกำหนดแบบของความคิด และวางแผนฐานในการสร้างแบบสอบถามต่อไป

ส่วนข้อมูลที่รวมโดยใช้แบบสอบถาม จะให้ข้อมูลเชิงวัตถุวิสัย และในเชิงปริมาณมากกว่าเชิงคุณภาพ การใช้แบบสอบถามอาจจะใช้สมกับเครื่องมืออื่น ๆ ก็ได้ เพื่อให้ได้ผลลัพธ์ยิ่งขึ้น แต่ก่อนที่นักวิจัยจะออกแบบให้ทำการสัมภาษณ์หรือส่งแบบสอบถามจะต้องสร้างเครื่องมือที่ใช้ในการสัมภาษณ์ (Interview Schedule) และแบบสอบถาม (Questionnaire) เครื่องมือทั้งสองชนิดนี้มีหลักเกณฑ์ในการสร้างเหมือนกัน ที่ผิดกันบ้างก็เป็นรายละเอียด เพราะแบบสอบถามต้องชัดเจน และแน่นอน เมื่อผู้ตอบอ่านแล้วจะเข้าใจและตอบได้ถูกต้อง แต่การสัมภาษณ์ผู้สัมภาษณ์มีโอกาสที่จะให้ความกระจางแก่ผู้ตอบ ถ้าหากสังเกตว่าผู้ตอบไม่เข้าใจคำถาม

เพราะฉะนั้นการวิจัยเรื่องหนึ่ง ๆ นั้น เราอาจจะใช้เทคนิคในการรวบรวมข้อมูล หลายอย่างสมกัน ถ้าหากการวิจัยเป็นแบบทดลอง อาจจะใช้การสัมภาษณ์และแบบสอบถามเข้าช่วยในการทดลอง และการวิจัยเป็นแบบสำรวจอาจใช้การสังเกตการณ์เข้าช่วยเห็นกัน ในกรณีที่นักวิจัยกำหนดแบบศึกษาเฉพาะกรณี และการทดลองแล้วจะต้องใช้การสังเกตการณ์เป็นเทคนิครวบรวมข้อมูลและเมื่อกำหนดแบบสำรวจให้การสัมภาษณ์ และแบบสอบถามเป็นเทคนิครวบรวมข้อมูลเป็นต้น

การเปรียบเทียบแบบสัมภาษณ์แบบสอบถาม

ข้อได้เปรียบของแบบสอบถาม

1. แบบสอบถามเลี่ยงเงินห้อยกว่าการสัมภาษณ์ การเก็บรวบรวมข้อมูลทำได้สะดวก และรวดเร็ว เพราะสามารถใช้เวลาเพียงเล็กน้อยในการรวบรวมข้อมูลจากผู้ตอบแบบสอบถามจำนวนมาก ๆ ในระยะเวลาอันสั้น เช่น แบบสอบถามอาจมีความยาว 10 หน้า หากจะใช้การสัมภาษณ์จะต้องทำที่ลีบคน แต่ถ้าใช้แบบสอบถาม ทำให้ผู้ตอบเสียเวลาเพียงเล็กน้อยเท่านั้น ในการตอบแบบสอบถาม เช่น อาจใช้เวลาเพียง 30 นาที

2. การทำข้อมูลจากแบบสอบถามง่ายกว่าการสัมภาษณ์ เพราะนักวิจัยอาจจะส่งแบบสอบถามไปให้ผู้ตอบถึงที่อยู่ของเข้า โดยดูจากทะเบียนบ้านไม่จำเป็นต้องเสียเวลาไปเดินทาง

3. แบบสอบถามสามารถแจกไปให้ผู้ตอบเป็นจำนวนมากได้ในเวลาเดียว กันเป็นวิธีการเข้าถึงประชากรที่อยู่กระจายในพื้นที่กว้างทำให้ประหยัดทั้งกำลังคนเวลาและค่าใช้จ่ายต่าง ๆ ผู้วิจัยไม่ต้องเสียค่าเดินทาง ค่าที่พัก เพราะสามารถจัดส่งไปให้ผู้ตอบทางไปรษณีย์ได้

4. แบบสอบถามให้เวลาและมีอิสระภาพในการตอบมากกว่าการสัมภาษณ์ เมื่อเราส่งแบบสอบถามไปแล้ว ผู้ตอบอาจจะใช้เวลาในการตอบหลายวันกว่าจะส่งกลับคืนมา และบางคำถามผู้ตอบอาจจะต้องใช้เวลาคิดนาน เมื่อแบบสอบถามให้เวลาในการตอบก็จะทำให้ผู้ตอบมีเวลาทบทวนก่อนที่จะให้คำตอบและรู้สึกมั่นใจในการตอบมากยิ่งขึ้น

5. การเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยแบบสอบถามจะช่วยให้ได้ข้อมูลในลักษณะหรือแบบเดียวกัน (Uniformity) และถือได้ว่าเป็นคำถามที่เป็นความจริง (Fact) เป็นข้อมูลประเภทปฐมภูมิ (Primary-Data)

6. ข้อมูลที่ได้จากแบบสอบถามง่ายแก่การวิเคราะห์ เพราะข้อมูลที่ได้จะได้รับเพียงหนึ่งในคำถามแล้ว สามารถนำมารวบรวมที่ได้รับไว้กันได้โดยทันทีที่ได้จากการสัมภาษณ์

7. การรวบรวมข้อมูลด้วยการใช้แบบสอบถาม ไม่จำเป็นต้องใช้ผู้เชี่ยวชาญเพียงแต่ส่งแบบสอบถามให้กรอกและตามเก็บเมื่อกรอกเสร็จแล้วเท่านั้น

ข้อเสียเปรียบของแบบสอบถาม

1. แบบสอบถามผู้ตอบจะต้องมีความรู้พื้นฐานด้วย อย่างน้อยก็จะต้องอ่านออกเขียนได้ เช่น ใจความหมาย คำแนะนำ ในการทำแบบสอบถาม แต่การสัมภาษณ์ผู้ตอบไม่จำเป็นต้องอ่านออกเขียนได้

2. คนส่วนใหญ่มักจะไม่ให้ความร่วมมือในการตอบแบบสอบถาม จึงทำให้ได้ข้อมูลกลับคืนมาน้อย โดยเฉพาะอย่างยิ่งการส่งแบบสอบถามทางไปรษณีย์ โดยปกติแล้วจะได้แบบสอบถามกลับคืนมาเพียง 10 – 50 เปอร์เซ็นต์

3. การตอบแบบสอบถาม ผู้ตอบต้องตอบอยู่ในวงจำกัดเท่าที่มีในแบบสอบถามและในกรณีที่ไม่เข้าใจแบบสอบถาม ก็ไม่สามารถจะถามได้ จึงพลอยไม่ตอบและส่งกลับคืนมา

4. การส่งแบบสอบถามทางไปรษณีย์มักขาดความเชื่อถือจากผู้ตอบ เพราะผู้ตอบไม่แน่ใจว่าคุณถามเป็นใคร มีวัตถุประสงค์ที่ซัดเจนอย่างไรบ้าง

5. การตอบแบบสอบถาม ทำให้ไม่ทราบข้อมูลเกี่ยวกับความรู้สึก ซึ่งอาจได้มาจากการแสดงออกทางกิริยาท่าทางของผู้ตอบ

6. แบบสอบถามจะต้องตั้งคำถามให้สั้นและชัดเจนมากที่สุด ซึ่งต้องใช้เวลาสร้างแบบสอบถามที่ดี

7. นักจะต้องมีการติดตาม (follow-up) แบบสอบถามคืนลึกลงต้องเสียเวลา

ข้อได้เปรียบของการสัมภาษณ์

1. ผู้ให้สัมภาษณ์ไม่จำเป็นต้องมีความรู้อ่านออกเขียนได้ เหมือนผู้ตอบแบบสอบถามถ้าสามารถสนทนาก็ได้ ก็จะสามารถให้ข้อมูลต่าง ๆ แก่ผู้สัมภาษณ์ได้

2. การสัมภาษณ์ทำให้ได้ข้อมูลที่ละเอียดลึกซึ้งมากกว่าแบบสอบถาม เพราะการสัมภาษณ์ทำให้เราทราบถึงความรู้สึกนิสิตของผู้ให้สัมภาษณ์ เช่น ในขณะที่เรากำลังสัมภาษณ์ ถึงเรื่องที่เราต้องการคึกข่ายอยู่ เขาอาจจะแสดงความคิดเห็นส่วนตัว หรือแสดงอารมณ์อุกอาจซึ่งทำให้เราสามารถบันทึกเป็นข้อมูลประกอบด้วย ในขณะที่แบบสอบถามทำไม่ได้เหมือนการสัมภาษณ์

3. การสัมภาษณ์เหมาะอย่างยิ่งสำหรับการหาข้อมูลเกี่ยวกับอารมณ์ ความรู้สึกซึ้งใจ ได้มาจากการแสดงออกทางกริยาท่าทาง เพราะการสัมภาษณ์เป็นการที่ผู้ถูกสัมภาษณ์และผู้สัมภาษณ์สามารถแลกเปลี่ยนความคิดเห็นซึ่งกันและกัน ทำให้เกิดความเชื่อถือกัน ทำให้ได้ข้อมูลเพิ่มเติมมากยิ่งขึ้น

4. การสัมภาษณ์นั้นสามารถยืดหยุ่นได้มากกว่าแบบสอบถาม ในกรณีที่ผู้ถูกสัมภาษณ์ไม่เข้าใจคำถามเราอาจอธิบายคำถามให้ชัดเจนหรือยกตัวอย่างประกอบให้เข้าใจซึ่งก็จะช่วยให้ได้ข้อมูลตามที่ต้องการ เพราะเมื่อผู้ถูกสัมภาษณ์มีความเข้าใจแล้วเขายอมจะให้ความร่วมมือ

5. การสัมภาษณ์นั้นอาศัยความสัมพันธ์เป็นหลักในการได้มาซึ่งข้อมูลหรือคำตอบที่ถูกต้อง ซึ่งคนส่วนใหญ่ก็มักจะให้การต้อนรับผู้มาสัมภาษณ์ ซึ่งก็ก่อให้เกิดความร่วมมือมากกว่าการใช้แบบสอบถาม

6. การสัมภาษณ์ไม่จำกัดคำตอบแก่ผู้ถูกสัมภาษณ์ทำให้ผู้ตอบสามารถตอบได้โดยอิสระเสรี ทำให้ได้ข้อมูลอย่างแท้จริง

7. การสัมภาษณ์เป็นการเผชิญหน้ากันระหว่างผู้สัมภาษณ์ และผู้ให้สัมภาษณ์ ในกรณีและตอบ ทำให้ได้ข้อมูลได้ผลเกือบ 100% ซึ่งผิดกับการตอบแบบสอบถาม เพราะเท่าที่ปรากฏพบว่าจะได้คืนเพียง 10-50% เท่านั้น

ข้อเสียเปรียบของการสัมภาษณ์

1. ความไม่มีอิสระของผู้ตอบต้องเผชิญหน้ากับผู้สัมภาษณ์ อาจมาสัมภาษณ์ในขณะที่อารมณ์เลียหรือไม่ว่าງต้องเสียเวลาและค่าใช้จ่ายค่อนข้างสูงในการเดินทางเพื่อไปรวมรวมข้อมูลตามแหล่งต่าง ๆ ของประชากร

2. ต้องใช้เวลาและแรงงานมากในการที่จะได้ข้อมูลต่าง ๆ ตามที่ต้องการเพราการสัมภาษณ์นั้นจะทำได้แต่เพียงครั้งละ 1 คน ถ้าประชาชนมีมากก็อาจจะต้องใช้เวลาหลาย ๆ วันในการสัมภาษณ์ให้ครบทุกคน

3. ต้องเสียเงินอย่างมาก ในการทำความเข้าใจกับผู้ช่วยสัมภาษณ์ในการช่วยสัมภาษณ์ เพราะผู้ช่วยสัมภาษณ์อาจจะมีลักษณะบางอย่างที่ไม่เหมาะสม หรืออธิบายเกินกว่าที่ผู้วิจัยกำหนดขอบเขตเอาไว้ เช่น การอธิบาย ซึ่งน่า คำตอบ หรือการสรุปโดยใส่ความรู้สึกของตนไปด้วยทำให้เกิดความลำเอียงในข้อมูล เป็นผลทำให้ข้อมูลขาดความเชื่อถือ หรือไม่เป็นมาตรฐานเดียวกันได้

4. บางคำถามในการสัมภาษณ์ต้องใช้เวลาคิดมาก การสัมภาษณ์เป็นการเร่งเวลาคำตอบจากผู้ถูกสัมภาษณ์ บางครั้งทำให้ผู้ถูกสัมภาษณ์รีบ ๆ ตอบ โดยไม่ได้คิดให้รอบคอบ เช่น การบอกรายได้ต่อเดือนทั้ง ๆ ที่มีรายได้อื่น ๆ อีก ก็มักจะบอกเฉพาะรายได้เป็นเงินเดือน เพราะชี้เกียจเสียเวลาคิด เป็นต้น

5. ในการสัมภาษณ์ซึ่งเป็นการเผชิญหน้ากันระหว่างผู้สัมภาษณ์และผู้ถูกสัมภาษณ์ คำถามบางคำถามเมื่อถามออกไปแล้ว ผู้ตอบอาจจะไม่กล้าตอบ เพราะเกิดความกระดากอายหรือถ่อมตนหรือส่วนตัวเลขไม่ตอบ หรืออาจจะตอบผิด ๆ ให้ผู้สัมภาษณ์ได้ เพราะฉะนั้นจึงไม่อาจได้ข้อมูลตามที่ต้องการ

การสร้างแบบสอบถาม

แบบสอบถามเป็นหัวข้อของการวิจัยแบบสำรวจ ในการสร้างแบบสอบถามเพื่อที่จะนำไปถามประชากร จะต้องทำด้วยความระมัดระวัง เพื่อที่จะให้ได้ข้อมูลตามที่ต้องการ การเตรียมการนี้เพื่อเขียนแบบสอบถามนั้น นักวิจัยจะต้องระบุหัวข้อหรือปัญหาที่จะทำวิจัยกำหนดขอบเขตของกราวิจัย ตั้งสมมติฐานเพื่อใช้ทดสอบ และระบุเครื่องมือที่จะใช้ในการทำวิจัยหลังจากนักวิจัยได้กำหนดขั้นตอนต่อไป เรียบร้อยแล้ว ก็จะมาถึงขั้นตอนในการสร้างเครื่องมือสำหรับวัดหรือรวมข้อมูลที่มีประสิทธิภาพในการออกแบบไปเก็บข้อมูลในสนาม

นักวิจัยศึกษาผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ก่อนที่จะลงมือสร้างแบบสอบถามของตนเอง การศึกษาผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้องจะช่วยให้นักวิจัยได้แนวทางหรือแนวความคิดที่เป็นประโยชน์ในงานวิจัยของตน ซึ่งพอจะแยกออกเป็นประเด็นที่สำคัญ ๆ ได้ดังนี้

1. การตรวจสอบเอกสารหรือผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง เช่น การตรวจสอบข้อมูลจาก การสำรวจสำมะโนประชากร รายงาน เอกสาร สิ่งพิมพ์ต่าง ๆ จะทำให้นักวิจัยทราบปัญหาที่เกิดขึ้นจากการวิจัยในเรื่องที่นักวิจัยสนใจ นักวิจัยอาจจะเปลี่ยนทิศทางการวิจัยของเข้าเสียใหม่

2. หลังจากที่นักวิจัยได้ใช้เวลาหลายสัปดาห์ในการตรวจสอบเอกสารต่าง ๆ จนทำให้
นักวิจัยเกิดความเข้าใจในปัญหา ช่วยทำให้เข้าสามารถจำกัดขอบเขตและสร้างเครื่องมือวัดเพื่อจะ
เก็บข้อมูลได้ถูกต้อง

3. นักวิจัยแสวงหาวิธีการหรือคึกษาแบบสอบถามที่มีผู้อื่นทำไว้แล้ว และสามารถนำมา
เปรียบเทียบกับแบบสอบถามที่เขาร่างขึ้นเพื่อทดสอบความเที่ยงตรง (Validity) และความเชื่อถือ^๑ ได้ของข้อมูล (Reliability) ถ้านักวิจัยใช้คำถามในรูปแบบของ Scaled response ซึ่งผู้อื่นได้ทำไป
ใช้ทดสอบแล้ว ก็จะทำให้นักวิจัยมีความเชื่อมั่นในผลการวิจัยของเขายิ่งขึ้น

4. นักวิจัยขอคำแนะนำหรือปรึกษาเกี่ยวกับบรรดาท่านผู้รู้หรือนักวิชาการท่านอื่น ๆ
อาจจะได้ให้รับข่าวสารที่เป็นประโยชน์เกี่ยวกับปัญหาและอุปสรรคในการทำงานวิจัยและใน
บางครั้งก็อาจจะได้รับรายงานผลการวิจัยซึ่งจะเป็นประโยชน์โดยตรงกับการวิจัยของเขาก็

นักวิจัยบางท่านไม่ยอมใช้แบบสอบถามที่มีผู้อื่นนำไปทดสอบแล้ว เพราะความกลัวที่จะ^๒
ถูกกล่าวหาว่าผลงานของตนเองไม่ใช่สิ่งแรกเริ่ม (Original) ในการศึกษาทางด้านสังคมศาสตร์นั้น
เรารู้ว่าความรู้ที่ได้มีการค้นคว้าและทดลองแล้วความสามารถที่จะศึกษาข้ามหรือตรวจสอบความถูกต้องได้

ก่อนที่จะร่างแบบสอบถาม นักวิจัยจะต้องศึกษาผลงานวิจัยที่มีผู้อื่นทำมาแล้วซึ่งจะ
ช่วยทำให้ทราบเบื้องต้นที่ประกอบต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องโดยตรงกับการสร้างคำถาม นอกจากนั้นก็
อาจจะสนทนากับปรึกษาหรือกับผู้เชี่ยวชาญ ในกรณีที่นักวิจัยยังมองไม่เห็นภาพปัญหา ดังนั้น
การศึกษาขั้นตอนจะช่วยในการสร้างแบบสอบถาม แนวทางการสัมภาษณ์ โดยใช้คำถามเป็น
แบบไม่มีโครงสร้าง และอาจจะตั้งสมมติฐานคร่าว ๆ ไว้ก่อนเมื่อออกสอบถามจริง ๆ จึงค่อย
ปรับปรุงสมมติฐานให้ชัดเจนยิ่งขึ้น ในขั้นนี้นักวิจัยอาจจะยังไม่ทราบว่าควรจะสัมภาษณ์ใครแต่ก็
ควรจะสัมภาษณ์บุคคลหละประเภทและจะบันทึกไว้อย่างละเอียดเพื่อนำไปใช้สร้างแบบสอบถามต่อไป
ในขณะเดียวกันก็ขอให้ผู้ตอบช่วยวิจารณ์แต่ละคำถาม เพื่อจะได้ทราบข้อบกพร่องโดยเฉพาะ
คำถามที่คลุมเครือและพยายามทำให้คำตอบสอดคล้องกันด้วย

ลักษณะสำคัญในการสร้างแบบสอบถาม และแบบสัมภาษณ์มีจุดมุ่งหมายอยู่ ๒
ประเภทคือ เพื่อใช้เป็นเครื่องมือในการเก็บข้อมูล และเพื่อให้ได้ข้อมูลที่ถูกต้อง และในขณะ
เดียวกันก็เพื่อจะได้ทราบแนวทางในการวิเคราะห์ข้อมูล เพราะฉะนั้น การสร้างแบบสอบถามผู้
วิจัยควรคำนึงถึงเรื่องต่อไปนี้

ตัดสินใจว่าจะใช้ข้อมูลอะไร

ขั้นแรกของการบูนการวิจัยก็คือ การกำหนดปัญหาให้ชัดเจนซึ่งถือเป็นจุดเริ่มต้นใน
การสร้างแบบสอบถาม เช่น วัตถุประสงค์ของการวิจัยต้องการทราบ ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการ

พัฒนาชุมชนระดับหมู่บ้าน นักวิจัยต้องการกำหนดหัวข้อของข้อมูลที่ต้องการทราบ แต่ยังไม่ต้องตั้งเป็นคำถามไว้ก่อน ตัวอย่างข้อมูลเกี่ยวกับปัญหาดังกล่าว คือ

ข้อมูลส่วนบุคคล ได้แก่ อายุ การศึกษา อาชีพ รายได้ ฯลฯ

ข้อมูลเกี่ยวกับครอบครัวและกิจกรรมในครอบครัว

ข้อมูลเกี่ยวกับสิ่งแวดล้อมและสิ่งอำนวยความสะดวกต่าง ๆ

ข้อมูลเกี่ยวกับบริการใหม่ ๆ ในการเกษตรและอนามัย

ข้อมูลเกี่ยวกับความรู้และทัศนคติต่อการพัฒนาชุมชน

ข้อมูลเกี่ยวกับเหตุผลของการยอมรับหรือขัดขวางโครงการพัฒนาชุมชน

ความยาวของแบบสอบถาม

ความยาวของแบบสอบถามนั้นถูกกำหนดให้โดยวัตถุประสงค์ของการทำวิจัยควรตั้งคำถามให้ตรงกับวัตถุประสงค์ของเรื่องที่จะวิจัยหรือตั้งคำถามเนื้อหาข้อมูลเกี่ยวกับสมมติฐาน การวิจัยเท่านั้น ถ้าการวิจัยเรื่องนั้นมีวัตถุประสงค์กว้าง แบบสอบถามก็อาจจะยาว อย่างไรก็ตามผู้วิจัยจะต้องคำนึงถึงข้อจำกัดต่าง ๆ ถ้าหากแบบสอบถามนั้นยาวเกินไป เช่น งบประมาณจำนวนผู้สัมภาษณ์ เวลา ความเบื่อหน่ายของผู้ตอบ บางครั้งก็อาจจำเป็นต้องทบทวนถึงวัตถุประสงค์ของการวิจัยใหม่ ถ้าหากยาวเกินไปก็อาจต้องแบ่งหรือแยกการวิจัยออกเป็นหลาย ๆ ส่วน ในขณะเดียวกันผู้วิจัยจะต้องพิจารณาถึงคำถามแต่ละคำถามว่าจะใช้ประโยชน์อย่างไรในการวิเคราะห์อย่างตั้งคำถามนอกเรื่องเพราคำถามแต่ละคำถาม จะต้องใช้ประโยชน์จริง ๆ ไม่ใช่ว่าจะตั้งไปก่อน ถ้าไม่ใช่ก็ไม่เป็นไร เพราะนอกจากจะเสียเวลาแล้วยังไม่ได้ประโยชน์อีกด้วย โดยเฉพาะคำถามที่เกี่ยวกับลักษณะของผู้ตอบ เช่น เพศ อายุ การศึกษา ซึ่งเป็นที่นิยมกันมากในการทำวิจัย บางครั้งก็แทนจะไม่ได้ใช้ประโยชน์อะไรในการวิเคราะห์เลย

ความยาวของแบบสอบถาม อาจกำหนดได้จากระยะเวลาในการตอบหรือสัมภาษณ์มีหลักโดยทั่วไปว่า ถ้าผู้สัมภาษณ์มีประสบการณ์ในการสัมภาษณ์มาแล้ว ก็อาจจะตึงดูดความสนใจของผู้ตอบให้ตอบคำถามได้ประมาณ 1 ชั่วโมง แต่ถ้าหากผู้สัมภาษณ์ไม่มีประสบการณ์มาก่อน ระยะเวลาของการสัมภาษณ์ไม่ควรเกินครึ่งชั่วโมง ในกรณีที่แบบสอบถามยาวเกินไป ผู้วิจัยจะต้องถามคำถามนานและกินเวลามาก ผู้ตอบอาจจะเบื่อเลียบภูมิเสื่อ ไม่ยอมตอบหรือตอบโดยไม่เต็มใจ ซึ่งอาจจะทำให้ได้ข้อมูลที่ไม่ตรงกับความจริง

ก่อนที่จะออกสำรวจ ควรจะรู้ว่าแบบสอบถามที่เราสร้างขึ้นถ้าหากนำไปตามประชากรจะกินเวลานานเท่าใดถ้าหากแบบสอบถามมีความยาวเฉลี่นไปควรจะตั้งคำถามที่มีความสำคัญน้อยทึ่งไปในการร่างแบบสอบถามนั้นควรจะจัดແປงออกเป็น 4 หัวข้อด้วยกันคือ

1. ชนิดของคำถาม การตั้งคำถามโดยตรงเกี่ยวกับความรู้ของบุคคลและอาจจะถามทางอ้อม เช่น การเข้าไปมีส่วนร่วมในองค์การทางสังคมของบุคคลนั้น แต่ถ้าถามทางอ้อมก็อาจจะถามบุคคลอื่น แต่เกี่ยวกับการเข้าไปมีส่วนร่วมในองค์การของบุคคลนั้น นักวิจัยจะต้องตัดสินใจว่าจะใช้คำถามชนิดใด ลักษณะของคำถามควรจะเป็นคำถามปิด หรือคำถามเปิด และต้องทราบถึงข้อดีและข้อเสียของคำถามทั้งสองประเภทด้วย ทั้งนี้ ขึ้นอยู่กับหัวข้อเรื่องที่จะทำวิจัยด้วยว่าจะใช้ชนิดใดมากกว่ากัน ในบางกรณีควรมีคำถามซักด้วย (Probe Question) ตั้งไว้หลายแห่งในแบบสอบถามหรือแบบสัมภาษณ์ เช่น “มีเหตุผลอย่างอื่นอีกไหม” ถ้าคำตอบไม่สมบูรณ์อาจจะถามว่า “คุณหมายความว่าอย่างไร” นอกจากนั้นนักวิจัยต้องตัดสินใจว่าต้องการใช้คำถามหลายคำถามหรือคำถามเดียวในประเด็นที่สนใจ

2. รูปแบบของคำถาม จะต้องมีรูปแบบคำถามที่ดี อย่าให้มีคำถามมากเกินไปในหน้าหนึ่ง ๆ และคำถามควรเป็นไปในแนวเดียวกัน ในขณะเดียวกันก็จะต้องพิจารณาว่าจะทำช่องลงรหัสด้วยหรือไม่ การใช้กระดาษสี การใช้สัญลักษณ์ต่าง ๆ

- (....) หยุด
- ขีดเส้นใต้ถ้าต้องการเน้นเพื่อให้ถูก
- / เป็นการแบ่งข้อความ
- * นำไปสู่คำถามอื่น

3. เนื้อหาของคำถาม กำหนดลงไว้ว่าจะถามเกี่ยวกับข้อมูลอะไรบ้างเนื้อหาของคำถามอาจจะเรียงคำถามจากง่ายไปหาคำถามที่ยากขึ้น และเนื้อหาของคำถามจะต้องชัดเจนใช้ภาษาธรรมดาง่าย ๆ อ่านแล้วเข้าใจดี ควรตั้งคำถามชนิดที่ผู้ตอบมีส่วนได้ส่วนเสีย จึงจะทำให้เขามีความเต็มใจที่จะให้คำตอบและจะต้องไม่เป็นคำถามที่บ่อมาร์กน์ ทำให้ผู้ตอบอารมณ์เสียหรือบันดาลโภษ ในการเขียนคำถามนั้นนักวิจัยอาจจะเขียนคำถามในลิ้งเดียวกัน แต่อาจจะใช้คำพูดคนละอย่าง เพื่อถูกล่อกันในหน่วยภาษา กการตั้งคำถามให้ลิ้งกระทัดรัด เข้าใจง่ายและได้ใจความ นอกจากนี้ควรจะมีคำถามเพิ่มเติมเพื่อใช้ตรวจสอบความเชื่อถือได้ เช่น ตั้งคำถามสองคำถามที่ถูกในลิ้งเดียวกัน แต่แยกกันไว้คันละแห่ง เพื่อใช้วัดความสอดคล้องกันในคำตอบ นอกจากนี้การใช้คำจะต้องเลือกใช้ให้เหมาะสม ค่าต่าง ๆ จะมีคำเหมือนกันหลายคำ เราจะต้องเลือกคำที่สามารถให้คำตอบตรง ที่ต้องการ

4. การเรียงคำถาม ในการเรียงคำถามนั้นควรเริ่มต้นด้วยคำถามทั่ว ๆ ไปก่อน ก่อนที่จะมาถึงคำถามเฉพาะเจาะจง นอกจากนี้ควรจะเริ่มด้วยคำถามง่าย ๆ ก่อน เพื่อให้ผู้ตอบเกิดความมั่นใจว่าจะตอบได้โดยตลอด และถึงถามด้วยคำถามยาก ๆ ถ้าหากเราไปเริ่มด้วยคำถามยาก ๆ ก่อน จะทำให้ผู้ตอบเกิดความห้อถอย ไม่สนใจที่จะตอบต่อไป ควรตั้งคำถามให้ต่อเนื่อง

สัมพันธ์หรือเรียงลำดับกันตลอดไปเหมือนลูกโซ่ให้จบเป็นเรื่อง ๆ ไป และควรจะจัดตามที่มีอิทธิพลต่อคำสอนอื่น ๆ ไว้ก่อน เช่น คำสอนเกี่ยวกับรายได้ ศาสนา เป็นต้น

ประเภทของคำสอน

ลักษณะของคำสอนในแบบสอบถามอาจจะจำแนกออกได้เป็น 4 ชนิด คือ

1. คำสอนเกี่ยวกับความจริง เช่น ภูมิหลังของผู้ตอบ เพศ อายุ การศึกษา ฯลฯ คำสอนประเภทนี้มีวัตถุประสงค์ที่จะทราบถึงลักษณะทั่วไปของประชากรที่จะทำการศึกษา ประโยชน์อีกอย่างหนึ่งของคำสอนประเภทนี้ คือ ใช้ตรวจการเป็นตัวแทนของตัวอย่างว่า จะมีลักษณะใกล้เคียงกับประชากรทั้งหมดหรือไม่ โดยเอาลักษณะต่าง ๆ มาเปรียบเทียบกับสำมะโนประชากร นอกจากนี้ยังใช้ในการเปรียบเทียบระหว่างกลุ่มต่าง ๆ เช่น ชาย-หญิง เด็ก ผู้ใหญ่ ทั้งนี้ เพราะทฤษฎีทางการจำแนกชนชั้นในสังคม มักจะมีสมมติฐานว่า คนในกลุ่มเดียวกันมักจะมีพฤติกรรมในสังคมเหมือนกัน และบางครั้งพฤติกรรมนั้นก็แตกต่างกับคนที่อยู่ในกลุ่มอื่น เช่น คนที่มีการศึกษายอมรับสิ่งใหม่ ๆ ได้ง่ายกว่าคนที่ไม่มีการศึกษา

2. คำสอนเกี่ยวกับความคิดเห็น และทัศนคติ คำสอนประเภทนี้มีความสำคัญในการวิจัยทางสังคมศาสตร์ และเป็นคำสอนที่มีความยุ่งยากในการวัด เพราะเกี่ยวข้องกับอารมณ์ ผู้ตอบในขณะนั้น คำสอนที่เกี่ยวกับความคิดเห็น คือ คำสอนที่ต้องการจะทราบถึงความคิดของผู้ตอบในขณะนั้น เกี่ยวกับเรื่องใดเรื่องหนึ่ง ซึ่งผู้ตอบจะใช้การเรียนรู้และประสบการณ์ของเขากnown ในการตอบ การแยกแยะว่าความคิดเห็นและทัศนคติจะเป็นสิ่งที่ไม่ง่ายนักบางครั้งก็อาจจะเป็นสิ่งเดียวกันก็ได้

3. คำสอนเกี่ยวกับความรู้ของผู้ตอบ ความรู้ของผู้ตอบเกี่ยวกับเรื่องนั้น ๆ ว่าเขามีความรู้มากน้อยแค่ไหน เขารู้ได้อย่างไร และรู้ครั้งแรกเมื่อใด คำสอนประเภทนี้มีความเกี่ยวพันกับทัศนคติของเข้า เพราะความรู้ของคนในเรื่องหนึ่ง ๆ นั้น มีความสัมพันธ์กับทัศนคติของเขานั้น ความรู้ความสามารถวัดได้แห่งหนึ่งว่าทัศนคติ

4. คำสอนเกี่ยวกับความคิดเห็นของตัวเอง คำสอนนี้ต้องให้ผู้ตอบประเมินผลกันเอง เกี่ยวกับพฤติกรรมของเข้าในการติดต่อสัมพันธ์กับคนอื่น เช่น เข้าไปเยี่ยมญาติของเขากี่ครั้งเมื่อเดือนที่แล้ว เข้าฟังวิทยุหรือไม่ และฟังรายการอะไร

รูปแบบของแบบสอบถาม

รูปแบบของแบบสอบถามขึ้นอยู่กับวิธีรวมรวมข้อมูลและวัตถุประสงค์ของการวิจัยโดยทั่วไปอาจแบ่งรูปแบบของแบบสอบถามออกได้เป็น 2 ประเภท คือ

1. คำถามเปิด (Open-ended Question)

คำถามเปิด (Open-Ended Question) เป็นคำถามประเภทที่เปิดโอกาสให้ผู้ตอบได้ตอบตามใจชอบ หรือให้แสดงความคิดเห็นอย่างเริ่ว โดยตั้งคำถามพร้อมเว้นที่ว่างไว้ เช่น

1. ท่านเคยได้รับความช่วยเหลือและคำแนะนำจากพัฒนากรในเรื่องอะไรบ้าง

1.

2.

3.

2. ท่านเห็นว่า โครงการพัฒนาชุมชนได้มีส่วนช่วยเสริมสร้างคุณประโยชน์ให้ท่านและครอบครัวในเรื่องใดบ้าง

1.

2.

3.

3. ถ้าท่านเคยเข้ารับการอบรมจากทางราชการ โปรดบอกชื่อโครงการหรือหน่วยงานที่จัดการอบรมนั้น

1.

2.

3.

4. ท่านได้รับความรู้หรือประโยชน์อะไรจากการฝึกอบรมบ้าง

1.

2.

3.

ข้อดี

1. เมื่อผู้วิจัยมีความรู้เกี่ยวกับเรื่องนั้น ๆ จำกัด จึงไม่สามารถกำหนดคำถามตอบได้ล่วงหน้า

2. เมื่อคำถามนั้น สามารถตอบได้หลายอย่าง ซึ่งอาจจะไม่สะดวก ถ้าจะเขียนคำตอบไว้ล่วงหน้าทั้งหมด

3. เมื่อผู้วิจัยสนใจในคำตอบเกี่ยวกับเรื่องนั้น ๆ ว่าผู้ตอบจะตอบอย่างไรถ้าไม่กำหนดคำถามตอบไว้ล่วงหน้า

4. เมื่อผู้วิจัยต้องการจะศึกษาเกี่ยวกับเรื่องนั้น ๆ ให้ลึกซึ้ง

ข้อเสีย

1. คำถามแบบเปิด ใช้เวลามาก เพราะผู้สัมภาษณ์จะต้องจดคำตอบทั้งหมดลงไป และคำถามจะต้องมีน้อยข้อ เพราะผู้ตอบจะต้องใช้เวลาคิด ซึ่งจะทำให้รู้สึกเบื่อได้เร็ว

2. คำถามแบบเปิด ต้องใช้เนื้อที่ในแบบสอบถาม เพราะจะต้องเตรียมเนื้อที่ไว้ให้เพียงพอ ที่จะบันทึกคำตอบลงไปหมด

3. คำถามแบบเปิด อาจจะทำให้ผู้วิจัยมีความรู้สึกที่ผิดได้จากการลังเลเกร็งการทำทางของผู้ตอบ ทั้งนี้ เพราะผู้ตอบแต่ละคนมีนิสัยใจคอไม่เหมือนกัน ถ้าผู้วิจัยเอาทำทางในการตอบของเขามาประกอบ จะทำให้ได้ข้อมูลที่ผิดได้

4. คำถามแบบเปิด ทำให้การวิเคราะห์ทำได้ยาก ทั้งนี้ เพราะหลังจากที่ได้คำตอบแล้ว ผู้วิจัยจะต้องมาทำการจัดหมวดหมู่อีกทีหนึ่ง และการจัดหมวดหมู่ก็ยาก เพราะจะต้องแปลความหมายของคำตอบของผู้ตอบแต่ละคนให้เข้ากับหมวดหมู่ที่วางไว้

2. คำถามปิด (Closed-Ended Question) คือคำถามที่ผู้ตั้งได้ตั้งคำถามพร้อมทั้งคำตอบไว้แล้ว เพื่อให้ผู้ตอบเลือกตอบเฉพาะข้อความที่ต้องการ ซึ่งคำถามประเภทนี้ยังแบ่งออกได้เป็น 2 ประเภทอยู่ ดังนี้

1. คำถามประเภทนี้ให้ผู้ตอบตอบรับและปฏิเสธ (Yes-No Question) เป็นคำถามที่ง่ายที่สุด คือเป็นคำถามสั้น ๆ และให้ตอบรับหรือปฏิเสธเท่านั้น เช่น

ท่านมีรถแทรกเตอร์หรือค่วยเหลือใช้ในการเกษตรหรือไม่

1. ไม่มี

2. มี

ถ้าต้องการคำตอบมากไปกว่านี้ ก็อาจจะตั้งคำถามเพิ่มเติมไปอีกว่าท่านมี เปิด ไก่ หมู หรือไม่

1. ไม่มี

2. มี

ถ้ามี มีกี่ตัว

1. 1-2 ตัว

2. 3-4 ตัว

3. 5-6 ตัว

4. 7-10 ตัว

5. 11-15 ตัว

6. 16-20 ตัว

แต่ถ้าผู้ตอบตอบว่าไม่มี คำถามเพิ่มเติมเหล่านี้ก็ไม่ต้องตอบให้ข้ามไปตอบข้อต่อไป

2. คำถามประเภทเดือเลือก (Check List Question) คำถามประเภทนี้จะต้องตั้งไว้หลาย ๆ ข้อ เพื่อให้ตรงกับความรู้สึกของผู้ตอบ เป็นคำถามสำหรับวัดความรู้สึกของผู้ตอบ ซึ่ง

คำถามประภากนี้สามารถแยกออกเป็นข้ออยู่อย่าง ๆ ได้ 3 ชนิด คือ

ก. คำถามที่ให้เลือกตอบเพียงข้อเดียว (Check One) คำถามชนิดนี้ตั้งไว้หลาย ๆ ข้อ
แต่ให้ผู้ตอบมีทางเลือกตอบหรือเช็คได้เพียงข้อเดียว เช่น

ถ้าท่านชอบฟังวิทยุ ท่านชอบฟังรายการอะไรมากที่สุด

1. ล่องวิทยุ
2. เพลง
3. บทความสารคดี
4. ข่าว
5. อื่น ๆ ระบุ.....

ข. คำถามที่ให้เลือกตอบได้หลายข้อ (Multiple Choice) คำถามชนิดนี้ตั้งไว้หลายข้อ^{และให้ผู้ตอบมีลิขิตรีบอกรับได้หลายข้อ เช่นเดียวกัน เช่น}

ท่านเคยเห็นพัฒนาการทำอะไรบ้างในหมู่บ้านของท่าน (ตอบทุกข้อที่ท่านเห็น)

1. ไม่ทำอะไรเลย
2. ให้คำแนะนำเรื่องเกษตรกรรม
3. ให้คำแนะนำเรื่องอุตสาหกรรมพื้นเมือง
4. ให้คำแนะนำเรื่องสุขภาพอนามัย
5. รายงานด้านความต้องการของประชาชนให้หน่วยราชการทราบ
6. อื่น ๆ ระบุ.....

ค. คำถามให้เลือกตอบตามน้ำหนักความสำคัญ เป็นคำถามที่ผู้จัดตั้งไว้หลาย ๆ
ข้อเหมือนกัน แต่ให้ตอบหรือเช็คเฉพาะข้อที่เห็นว่าสำคัญ จากมากไปหาน้อย ตามความรู้สึก
ของผู้ตอบ เช่น

ตามความคิดเห็นของท่าน งานพัฒนาชุมชนคืออะไร (ให้ตอบ 3 ข้อ โดยใส่หมายเลข
1-3 เรียงลำดับความสำคัญ)

1. การสร้างและปรับปรุงถนนและสาธารณูปัตติอื่น ๆ
2. การเพิ่มผลผลิตทางการเกษตร
3. การมีสุขภาพอนามัยดี
4. การมีการศึกษาดี
5. การมีที่อยู่อาศัยดี
6. การเพิ่มทักษะในเรื่องอุตสาหกรรมแบบพื้นเมือง
7. การประสานงานระหว่างชาวบ้านกับข้าราชการ
8. อื่น ๆ ระบุ.....

นอกจากนั้นรูปแบบของคำถาม อาจจะต้องเป็นไปตามหลักเกณฑ์ของ Scaling ที่ใช้ใน การวิเคราะห์ เช่น rating scale หรือ semantic differential, Guttman Scale เป็นต้น

มาตราจัดอันดับ (Rating Scaling)

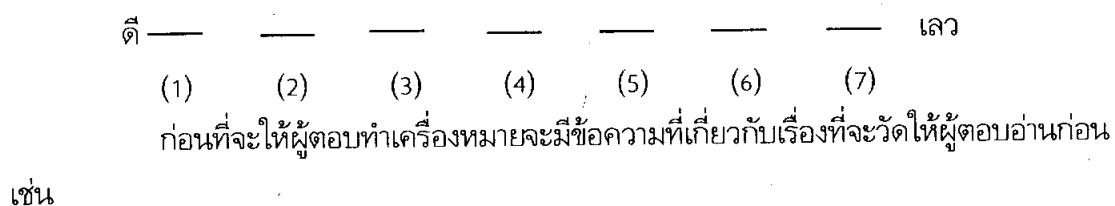
การวิจัยทางสังคมศาสตร์ ส่วนใหญ่จะเป็นการศึกษาถึงพฤติกรรมของมนุษย์ในสังคม ในเรื่องใดเรื่องหนึ่ง พฤติกรรมของมนุษย์นั้น อาจจะแบ่งได้เป็น

1. พฤติกรรมที่แท้จริง (Gross Behavioral Responses)
2. ความคิดเห็น (Sentiment or opinion)
3. ทัศนคติ (Attitude)
4. พฤติกรรมที่สมมุติขึ้น (Hypothetical Actions)

ในการศึกษาถึงพฤติกรรมที่เป็นความคิดเห็น หรือทัศนคตินั้น ผู้วิจัยจำเป็นต้องใช้วิธีที่จะวัดความคิดเห็นหรือทัศนคติบางประการ ในเรื่องนี้ ให้ถูกต้องและแน่นอน วิธีการที่จะวัด ก็คือการที่ให้ประชากรที่จะศึกษา จัดระดับตัวเองว่ามีความรู้สึก หรือทัศนคติในเรื่องนั้นอยู่ใน ขั้นไหน เช่น เห็นด้วยอย่างมาก เห็นด้วย ไม่มีความเห็น ไม่เห็นด้วย ไม่เห็นด้วยอย่างมาก และในแต่ละขั้นผู้วิจัยจะกำหนดคะแนนเอาไว้ วิธีการนี้เรียกว่า Rating Scale ซึ่งมีหลายชนิดในที่ นี้จะได้ยกมา Scale ที่เป็นที่นิยมใช้กันแพร่หลายมาอธิบายไว้สัก 3 แบบ ดังนี้

1. Semantic differential scale (Thurstone)
2. Summated Scales (Likert)
3. Scalogram Analysis (Guttman)

1. Semantic differential Scale เป็นวิธีการวัดทัศนคติในเรื่องใดเรื่องหนึ่ง โดยจะมี คำสองคำที่แสดงถึงทัศนคติที่ตรงกันข้ามกัน เช่น ดี-เลว, เห็นด้วย-ไม่เห็นด้วย ผู้ตอบจะถูก ให้ทำเครื่องหมายในระยะทาง ระหว่างคำสองคำนี้ซึ่งจะแบ่งออกเป็น 7 ขั้น ดังนี้

ท่านเห็นว่าระบบการให้คะแนนในปัจจุบันเป็นอย่างไร

ผู้ตอบ ก็จะมาเครื่องหมาย (+) ลงไป ในชั้นใดชั้นหนึ่ง ระหว่าง ดี - เลว ตัวเลขที่อยู่ในวงเล็บ มักจะไม่เขียนลงไปในแบบสอบถาม เป็นการให้คะแนนในตอนหลัง การ วัดด้วยวิธีนี้ถือว่าเป็นการวัดในระดับ interval เพราะถือว่าระยะทางระหว่างชั้นต่าง ๆ ในเจ็ดชั้น

มีระยทางเท่ากัน ซึ่งทำให้สามารถเปรียบเทียบการเปลี่ยนแปลงทัศนคติได้ เช่น เมื่อทัศนคติเปลี่ยนจาก 3 เป็น 7 จะเท่ากับเปลี่ยนจาก 6 เป็น 10 เพราะเปลี่ยนไปในระดับที่เท่ากัน คือ 4 คะแนน การวัดด้วยวิธีนี้นิยมใช้กันมาก แต่ยังมีข้อวิจารณ์ในเรื่องของความถูกต้อง (Validity)

2. Summated Scales หรือบางที่เรียกว่า Likert Scale มีวิธีการคล้ายกับ Differential Scale ที่กำหนดให้มีข้อความที่เกี่ยวข้องกับเรื่องที่จะวัดจำนวนหนึ่งและประชากรจะถูกให้แสดงทัศนคติต่อข้อความนั้น โดยให้กาเครื่องหมายลงในข้อใดข้อหนึ่ง ดังต่อไปนี้

1. ไม่เห็นด้วยอย่างมาก
2. ไม่เห็นด้วย
3. ไม่มีความเห็น
4. เห็นด้วย
5. เห็นด้วยอย่างมาก

เมื่อผู้ตอบตอบหมดแล้ว ก็จะรวมคะแนนทั้งหมด เพื่อที่จะกำหนดว่าผู้ตอบแต่ละคนได้คะแนนเท่าไร หรือมีทัศนคติอย่างไรในเรื่องนี้ เมื่อเทียบกับผู้ตอบคนอื่น ๆ Likert Scale นี้เป็นการวัดในระดับ Ordinal ในการหาความเชื่อถือได้ (Reliability) ของ Scale ประเภทนี้ใช้วิธี Split-half

ส่วนการทดสอบความถูกต้องของ Scale ว่าได้คะแนนถูกหรือไม่ หรือวัดในเรื่องที่ต้องการจะวัดหรือไม่ มีอยู่ 2 วิธี คือ

1. Item analysis
2. Internal Consistency

1. วิธีการทำ Item Analysis มีขั้นตอนดังนี้

ขั้นที่ 1 ให้คะแนนประจำข้อเฉพาะแบบสอบถามประเภททัศนคติ โดยคำนึงถึง คำตาม แบบตอบรับ (Positive) และตอบปฏิเสธ (Negative) เกณฑ์การให้คะแนนคำตามแบบตอบปฏิเสธ (Negative)

ถ้าเลือกตอบ	เห็นด้วยอย่างยิ่ง	ให้คะแนนเป็น	1
	เห็นด้วย	"	2
	ไม่แน่ใจ	"	3
	ไม่เห็นด้วย	"	4
	ไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง	"	5

เกณฑ์การให้คะแนนคำตามแบบรับ (Positive)

ถ้าเลือกตอบ	เห็นด้วยอย่างยิ่ง	ให้คะแนนเป็น	5
	เห็นด้วย	"	4

ไม่แน่ใจ	ให้คะแนนเป็น	3
ไม่เห็นด้วย	"	2
ไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง	"	1

สมมติว่าเรามีคำตามแบบตอบรับ (Positive) จำนวน 10 ข้อ และคำตามแบบตอบปฏิเสธ (Negative) จำนวน 10 ข้อ รวมเป็น 20 ข้อ คละกันไป ทั้งนี้เพื่อมให้ผู้ตอบตอบไปในทิศทางเดียวกัน ซึ่งจะทำให้ข้อมูลผิดพลาดได้ คำตามแต่ละข้อถือว่าเป็นตัวแปรแต่ละตัว ในที่นี้มีคำตามอยู่ 20 ข้อ จำนวน 20 ตัวแปร โดยให้สัญลักษณ์เป็น $x_1 - x_{20}$ ตามลำดับ

ขั้นที่ 2 รวมคะแนนของผู้ตอบแบบสอบถามแต่ละคน คะแนนรวมที่ได้จะถือว่าเป็นตัวแปรใหม่ ที่เกิดขึ้น โดยให้สัญลักษณ์เป็น x_{21}

ขั้นที่ 3 หาค่าสหสัมพันธ์ (Correlation) ระหว่างคำตามที่เป็นตัวแปรแต่ละตัว ($x_1 - x_{20}$) กับตัวแปรใหม่ที่เกิดจากการรวมคะแนนในข้อ 20 (x_{21}) ทีละคู่

ขั้นที่ 4 พิจารณาค่าสหสัมพันธ์ (Correlation) ที่คำนวณได้ ถ้าค่าที่คำนวณได้มีค่าติดลบ หรือค่าที่คำนวณได้ไม่ใกล้เคียงกัน แสดงว่าเครื่องมือนั้นไม่สามารถวัดในทิศทางเดียวกันได้ หรืออาจจะเป็นเพราะการให้คะแนนประจำข้อที่เป็นคำตามแบบตอบรับ และตอบปฏิเสธผิดพลาดไปผู้วัดยังคงควรได้มีการตรวจสอบก่อนพิจารณาตัดคำตาม (Item) ที่มีค่าไม่ใกล้เคียงกันหรือค่าติดลบออกไป

2. วิธีการทำ Internal Consistency มีขั้นตอนดังนี้

ขั้นที่ 1 รวมคะแนนทั้งหมดของผู้ตอบแต่ละคน

ขั้นที่ 2 นำคะแนนของผู้ที่ได้สูงสุดร้อยละ 10 และผู้ที่ได้คะแนนต่ำกว่าร้อยละ 10 มาหาร ผลรวมของคะแนนในแต่ละข้อหรือแต่ละ Item

ขั้นที่ 3 หาค่าความแตกต่างระหว่างกลุ่มคะแนนสูง และกลุ่มคะแนนต่ำของแต่ละ Item

ขั้นที่ 4 หาค่าเฉลี่ยของผลต่างที่ได้จากขั้นที่ 3 โดยหารด้วยจำนวน Item

ขั้นที่ 5 เรียงลำดับค่าเฉลี่ยหากค่าเฉลี่ยที่ได้ใกล้เคียงกัน ก็แสดงว่าหรือข้อคำตามเหล่านั้นใช้ได้แต่หากค่าใดแตกต่างกันมากก็ตัดออกจากนั้นก็หาค่า Scale Score รวมคะแนนของแต่ละคนที่ได้

3. Scalogram Analysis หรือ Guttman Scale เป็นวิธีการวัดทัศนคติอีกวิธีหนึ่ง แต่ในปัจจุบันได้มีผู้นำเอาวิธีนี้มาใช้วัด Response Consistency ของคนในสังคม นอกเหนือนี้ก็ยังใช้เป็นเครื่องมือที่ใช้วัดความแตกต่างในโครงสร้างของสังคม (Structural Differentiation) ซึ่งถือว่าเป็นเครื่องชี้ถึงการพัฒนาในสังคม วิธีการวัดแบบนี้คล้ายกับสองวิธีแรก คือต้องมีข้อความชุดหนึ่ง (ประมาณ 5-20 ข้อ) ซึ่งจะต้องเป็นข้อความที่จะวัดเรื่องใดเรื่องหนึ่ง (Unidimension) สำหรับคำตอบนั้นอาจจะเป็น Dichotomous Choice หรือ Multiple Choice ก็ได้ แต่ถ้าเป็น Multiple Choice

จะต้องทำให้เป็น Dichotomus Choicea เลี่ยงก่อน เมื่อได้ค่าตอบแล้ว ก็จะเรียงลำดับความสำคัญของข้อความในชุดนั้นโดยถือเอาเปอร์เซ็นต์ที่ได้จากการตอบในแต่ละข้อเป็นหลัก ถ้าผู้ตอบคนใดตอบได้ตรงตามลำดับก็ถือว่า ถูกต้อง แต่ถ้าตอบผิดไปจากลำดับก็จะถือว่าเป็นการคลาดเคลื่อน (error) การที่จะยอมรับว่าเป็น Scale ที่ใช้ได้นั้น มีหลักเกณฑ์อยู่สองอย่างคือ

1. Coefficient of Reproducibility

2. Coefficient of Scalability

การคำนวณหั้งสองวิธีนี้ ถือว่า errors ที่ผู้ตอบไม่ตรงตามที่ได้เรียงลำดับไว้เป็นหลัก โดยมีหลักเกณฑ์ว่า จะยอมรับ scale ก็ต่อเมื่อ Coefficient of reproducibility มีค่ามากกว่า .90 และ Coefficient of Scalability มีค่ามากกว่า .60

Guttman ได้เสนอ Scale ที่สมบูรณ์ของเข้าดังตารางต่อไปนี้

ตารางที่ 1 The Perfect Guttman Scale (เรียงลำดับจากมากไปหาน้อย)

Pattern	Item						SCORES
	A	B	C	D	E	F	
1	1	1	1	1	1	1	6
2	1	1	1	1	1	0	5
3	1	1	1	1	0	0	4
4	1	1	1	0	0	0	3
5	1	1	0	0	0	0	2
6	1	0	0	0	0	0	1
7	0	0	0	0	0	0	0

Perfect Scale ของ Guttman นี้เป็นไปได้เฉพาะในทางทฤษฎีเท่านั้น แต่ในทางปฏิบัติเป็นไปได้ยาก ยอมจะเกิด Errors ได้เสมอ Guttman เองก็ยอมรับความจริงในข้อนี้ จึงยอมให้มี Errors ได้ร้อยละ 10 ซึ่งหมายความว่า การที่จะยอมรับเป็น Scale ที่ใช้ได้จะต้องมีค่าของ Coefficient of Reproducibility .90 ขึ้นไป ซึ่งการคำนวณค่า Coefficient of Reproducibility (C.R.) นี้ได้มาจากสูตร

Coefficient of Reproducibility (C.R) = $\frac{1 - \text{number of errors}}{\text{total response}}$

แต่อย่างไรก็ตามต่อมาในระยะหลัง Herbert Menzel มีความเห็นว่าค่าของ C.R. ที่กำหนดให้ตั้งแต่ .90 ขึ้นไปนั้นมีโอกาสเป็นไปได้ยาก ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับข้อมูล ถ้าข้อมูลนั้นเป็นคำตามที่สุดโด่ง (Extreme) ในข้างใดข้างหนึ่ง ถ้าเป็นคำตามที่เห็นชัดและง่ายแก่การตอบ โอกาสที่จะได้ค่า C.R. .90 ก็เป็นไปได้ง่าย ซึ่งเป็นการวัดที่ไม่ถูกต้องอย่างแท้จริง (Validity) เขาจึงเสนอสูตร Coefficient of Scalability ขึ้นมาอีกสูตรหนึ่ง ซึ่งหาได้จากสูตรที่ว่า

Coefficient of Scalability (C.S) = $\frac{1 - \text{number of errors}}{\text{maximum errors}}$

Scale ที่สร้างขึ้นนั้นย่อมจะยอมรับได้ก็ต่อเมื่อค่าของ C.S. ตั้งแต่ .60 ขึ้นไป

เนื้อหาในแบบสอบถาม

การสร้างแบบสอบถามขึ้นมาก็เพื่อจะสร้างความสัมพันธ์ฉันมิตรระหว่างนักวิจัยและผู้ถูกสัมภาษณ์ เพื่อที่จะได้ข้อมูลต่าง ๆ ตามที่ต้องการ เพราะฉะนั้นในการสร้างคำตามในแบบสอบถามควรจะจำกัดคำตามเฉพาะที่จำเป็นแก่ภัยเรื่องวิจัยเท่านั้น ถ้าหากเราใช้คำตามมาก และถามนานเกินไปจะทำให้ผู้ตอบเกิดความเบื่อหน่ายและรำคาญ ในที่สุดก็ไม่ยอมตอบคำตามต่อ ๆ มา เพราะฉะนั้นควรจะถามให้ตรงเรื่องตรงกับประเด็นที่เราจะศึกษาและคำตามที่ตั้งขึ้นมาควรจะสามารถให้คำตอบต่อสมมติฐานได้ ในกรณีตั้งคำตามควรจะพิจารณาหลาย ๆ ด้านด้วยกัน โดยเฉพาะอย่างยิ่งเกี่ยวกับการเลือกใช้คำตาม เพื่อป้องกันไม่ให้เกิดการเข้าใจผิดเกิดความลังเลใจในการตอบ เพราะคำตามคลุมเครือ วิธีการป้องกันความเข้าใจผิดในคำตามก็โดยการตั้งคำตามที่มีความหมายหรือเข้าใจง่าย และใช้คำให้ประกายดีที่สุด ถ้าเราใช้คำตามมากไปจะก่อให้เกิดความสับสน และทำให้ผู้ตอบเผชิญกับคำที่เข้าใจแตกต่างกันไป การประเมินคำตอบจึงยุ่งยาก วิธีช่วยให้คำตามชัดเจนคือ หลีกเลี่ยงการใช้คำตามยาว ๆ และคำตามที่มีความหมายสองอย่าง คำตามที่ซับซ้อนผู้ตอบไม่คุ้นเคยควรจะมีคำอธิบายหรือแนะนำแสดงตัวอย่างให้เห็นชัด และตั้งคำตามจากประสบการณ์โดยตรงของผู้ตอบ แทนที่จะเป็นคำตอบที่มีลักษณะท้ว ๆ ไป คำตามควรมีลักษณะเป็นกลาง ๆ ไม่ควรใช้คำตามที่มีอคติ เพราะจะทำให้ผู้ตอบบิดเบือนข้อเท็จจริง เช่น คอมมิวนิล็ต ฯลฯ ฉะนั้นนักวิจัยจะต้องตั้งคำตามในลักษณะที่ช่วยสนับสนุนให้ผู้ตอบตอบความจริง

การจัดลำดับของคำตาม

คำตามในแบบสอบถามควรจะมีการเรียงลำดับให้สอดคล้องกัน โดยทั่วไปคำตาม

ในแบบสอบถามแบ่งออกเป็น 4 ตอน คือ

1. การแนะนำ ก่อนจะลงมือสัมภาษณ์จะต้องมีการแนะนำตัวของผู้สัมภาษณ์ ชี้แจงวัตถุประสงค์การวิจัย และเป็นการสร้างความคุ้นเคย ระหว่างผู้สอบถามกับผู้ตอบ
2. การอุ่นเครื่อง หลังจากที่ได้แนะนำตัวเอง และวัตถุประสงค์ของการวิจัยแล้วต่อไปก็ เป็นคำถามอุ่นเครื่อง เพื่อให้ผู้ตอบมีความคุ้นเคยกับผู้สัมภาษณ์มากยิ่งขึ้น และเป็นการเตรียมตัวผู้ตอบด้วย คำถามอุ่นเครื่องอาจจะถามว่า “ท่านอาศัยอยู่ในเมืองนี้นานเท่าไรแล้ว” “ท่านมีความเห็นอย่างไรกับถนนที่ตัดผ่านหมู่บ้านของท่าน”
3. คำถามที่เป็นเนื้อหาสำคัญของการวิจัย หลังจากที่ได้มีการแนะนำและอุ่นเครื่องแล้ว ต่อไปก็ถึงคำถามที่เป็นหัวใจสำคัญในการศึกษา ซึ่งอาจจะเกี่ยวกับความคิดเห็นหรือทัศนคติของผู้ตอบในเรื่องใดเรื่องหนึ่ง หรืออาจจะเป็นพฤติกรรมที่แท้จริงของผู้ตอบในด้านใดด้านหนึ่งซึ่ง เป็นวัตถุประสงค์ของการวิจัยก็ได้
4. คำถามที่เกี่ยวกับลักษณะของประชากร คำถามประเภทนี้เป็นที่นิยมกันมากในการวิจัยด้านสังคมศาสตร์ การวิจัยแทบทุกเรื่องมักจะมีคำถามประเภทนี้รวมอยู่ด้วย และส่วนใหญ่ ก็มักจะเอาไว้ตอบแรกของแบบสอบถามข้อควรคำนึงถึงในการใช้คำถามเกี่ยวกับลักษณะของประชากร คือ ควรจะเลือกคำถามที่ใช้ในการวิจัยจริง ๆ เท่านั้น ไม่ใช่ใช้ตามอย่างกันเพราการวิจัยแต่ละเรื่องก็มีวัตถุประสงค์ไม่เหมือนกัน คำถามประเภทนี้อาจแยกออกได้เป็นคำถามที่เกี่ยวกับ
 1. ความเป็นเจ้าของทรัพย์สิน เช่น บ้าน ที่ดิน
 2. ชั้นในสังคม
 3. สถานภาพการสมรส
 4. จำนวนคนในบ้าน
 5. การศึกษา
 6. อายุ
 7. รายได้หลัก
 8. การเป็นสมาชิกในกลุ่มต่าง ๆ
 9. เทื้อชาติ
 10. การเป็นสมาชิกของพรรคการเมือง
 11. ศาสนา
 12. เพศ
 13. อายุ
 14. ชื่อ และที่อยู่

การที่เอกสารามประเภทนี้มาไว้หลังสุด เพราะว่าบางครั้งคำามเรื่องรายได้ อาชีพ คานา หรือเกี่ยวกับพระราชกรณีย์ อาจทำเอกสารผู้ตอบรู้สึกกลัว ไม่กล้าตอบ ทำให้ไม่อาจจะตอบคำามอื่น ไปด้วย แต่ถ้าหากเอาไว้ตอนหลังแล้วก็จะทำให้เกิดความคุ้นเคยกับผู้สัมภาษณ์มากยิ่งขึ้น ซึ่งจะทำให้เกิดความไว้ใจและตอบตามความจริง หรือถ้ายังไม่เข้าใจ จะไม่ตอบคำามเหล่านี้จะไม่เสียหายมากนัก เพราะได้คำตอบจากล้วนอื่น ๆ ไว้แล้ว

ในการถามแต่ละตอนนั้น ผู้สัมภาษณ์ควรจะบอกให้ผู้ตอบรู้ตัวว่า ต่อไปนี้จะเป็นคำามประเภทไหน เพื่อเปลี่ยนอารมณ์ของผู้ตอบและทำให้ผู้ตอบได้ตั้งตัว และพอถึงตอนสุดท้ายผู้สัมภาษณ์อาจจะบอกว่าต่อไปนี้เป็นคำาม 2-3 ข้อสุดท้าย เพื่อให้ผู้ตอบไม่เบื่อ และมีกำลังใจที่จะตอบอีก

การทดสอบแบบสอบถาม

การทดสอบแบบสอบถาม (Pre-test) เป็นสิ่งจำเป็นเพื่อที่จะทดสอบดูว่าแบบสอบถามนั้นสามารถใช้ได้หรือไม่ การทดสอบแบบสอบถาม คือ การนำแบบสอบถามไปให้กับกลุ่มประชากรที่มีลักษณะคล้ายคลึงกับที่จะทำวิจัยกรอก เพื่อตรวจสอบดูว่าแบบสอบถามที่ได้ร่างมานั้นมีอนับไปปฏิบัติสอบตามเข้าจริง ๆ จะมีการเข้าใจถูกต้องมีข้อควรเพิ่มเติมแก้ไขอย่างไรบ้าง ถ้ามีข้อบกพร่องที่จะแก้ไขจะได้แก้ไขก่อนที่จะนำไปใช้ในสนามจริง โดยทั่วไปแล้วการทดสอบแบบสอบถามควรทำการสัมภาษณ์เป็นรายบุคคล และการทดสอบควรจะทำแบบเดียวทั้งการสัมภาษณ์จริง เมื่อสอบถามผู้ให้สัมภาษณ์แล้วควรจะให้ผู้ถูกสัมภาษณ์แสดงความคิดเห็นและข้อเสนอแนะต่าง ๆ การทดสอบจะช่วยแก้ปัญหาที่จะเกิดขึ้นในการบริหารแบบสอบถาม เช่น การจัดลำดับคำาม ความยาวของคำาม การทดสอบจะชี้ให้ทราบว่าผู้วิจัยจะต้องเพิ่มคำามอะไร และตัดคำามอะไร

วัตถุประสงค์ของการทดสอบแบบสอบถาม (Pre-test) มีอยู่ 3 ประการคือ

1. เพื่อที่จะทดสอบว่าเครื่องมือที่ใช้ในการสอบถามนั้นสามารถวัดได้ในสิ่งที่เราจะต้องการวัดหรือไม่ กล่าวคือมีความเที่ยงตรง (Validity) มากน้อยเพียงใด สามารถวัดได้ในสิ่งที่เราต้องการวัดหรือไม่ เช่น เราต้องการวัดเรื่อง ความพอใจ (Satisfaction) แบบสอบถามนั้นสามารถวัดค่าความพอใจตามที่เราต้องการหรือไม่ ถ้าวัดได้ตามที่เราต้องการก็แสดงว่าแบบสอบถามหรือเครื่องมือนั้นมีความถูกต้องสมบูรณ์ สามารถนำไปใช้ได้ชั่วในการหาค่าความเที่ยงตรง (Validity) นั้นสามารถแยกออกได้เป็น 2 ประเภท คือ

1.1 Pragmatic Validity เป็นความเที่ยงตรงซึ่งเกิดจากการคาดการณ์ เช่น เราคาดการณ์ว่า คนที่ประสบความสำเร็จในหน้าที่การงานต้องเป็นผู้มีการศึกษาดี สติปัญญาสูง

บุคลิกภาพดี ฯลฯ เราก็ทดสอบว่าคนที่มีลักษณะดังกล่าว จะเป็นไปตามที่เราคาดการณ์หรือไม่ ถ้าเป็นไปตามที่เราคาดการณ์ก็แสดงว่ามีความเที่ยงตรงในการทำนายสูง

1.2 Construct Validity เป็นการวัดความเที่ยงตรงในโครงสร้าง เช่น เราพบว่า คนที่มีลักษณะเช่นนี้จะมีพฤติกรรมเช่นนั้น เราก็หาดูว่า คนที่มีลักษณะดังกล่าวจะมีพฤติกรรม เช่นนั้นหรือไม่ ถ้าเป็นไปตามที่เรากล่าวไว้ก็แสดงว่า เครื่องมือนั้นมีความเที่ยงตรงในโครงสร้างสูง การทดสอบหาค่า Construct Validity เป็นการทดสอบโดยการประมาณค่า จากที่มีผู้ศึกษาไว้แล้ว ใน การคำนวณหาความเที่ยงตรง (Validity) มักจะมีปัญหา เพราะไม่รู้ค่าจริง เราก็ใช้วิธีการโดย การนำแบบสอบถามไปให้ผู้ทรงคุณวุฒิทำการตรวจสอบ และหาค่า Construct Validity แล้วนำ คะแนนนั้นมาหาค่าสหสมพันธ์

2. เพื่อที่จะทดสอบว่าเครื่องมือที่ใช้ในการทดสอบนั้นมีความน่าเชื่อถือได้ (Reliability) หากเพียงได้ กล่าวคือ เมื่อเรานำแบบสอบถามนั้นไปถามหลาย ๆ ครั้งหรือหลาย ๆ กลุ่ม คำ ตอบที่ได้ก็จะมีลักษณะเป็นแบบเดียวกัน หรือใกล้เคียงกันทุกครั้งไป

ในการหาความเชื่อถือได้ (Reliability) เราหาได้ 2 แบบคือ

2.1 Stability จุดประสงค์ใหญ่ คือ สถานการณ์ที่เปลี่ยนไปค่าที่วัดจะเท่าเดิม หรือไม่ วิธีการหาค่า Reliability ตัวอย่างใช้ Test-Retest Method ซึ่งเป็นวิธีการที่ดีที่สุด และ นิยมใช้มากในทางสังคมศาสตร์ หลักการทำ Test-Retest Method คือ การนำแบบสอบถามไป ทดสอบกับกลุ่มคนกลุ่มหนึ่ง ในสถานการณ์และสถานที่เรากำหนดไว้ แล้ววัดระยะห่างประมาณ 3-4 สัปดาห์ แล้วนำแบบสอบถามชุดเดิมไปถามคนกลุ่มเดิม ผิดกันแต่ระยะเวลาและสถานการณ์ แล้วนำเอาคะแนนของทั้งสองครั้งมาหาค่าสหสมพันธ์กัน (r) โดยมีเกณฑ์การ ตัดสินว่าถ้าค่าสหสมพันธ์สหสมพันธ์ใกล้เคียง 1.00 (ประมาณ .70 - .90) แสดงว่า เครื่อง มีความเชื่อถือได้ (Reliability) ถ้า r ต่ำกว่าเกณฑ์ที่กำหนด คือ ต่ำกว่า .70 ก็จะต้องปรับปรุง แก้ไขคำถามนั้น

2.2 Equivalence มีวิธีการ คือ ให้มีผู้ศึกษาหลายคนโดยใช้เครื่องมือวัด บุคคลกลุ่มเดียวกัน และได้ผลลูกกามเมื่อกัน หรืออาจจะใช้เครื่องมือหลายชนิดซึ่งมี วัตถุประสงค์ที่จะวัดในสิ่งเดียวกัน และเมื่อเปรียบเทียบผลแล้วก็จะได้ผลลูกกามเมื่อกัน ตัวอย่างเช่น เราอาจจะใช้แบบสอบถามหลาย ๆ แบบไปป้าคน ๆ เดียว วิธีนี้ เรียกว่า Alternate form Administration at the same time เช่นเราอาจจะให้เด็กนักเรียนทำข้อสอบ 3 ชุด ซึ่งมีลักษณะใกล้เคียงกันมากที่สุด แล้วมาหาค่า สหสมพันธ์ (r) ถ้า r สูงอยู่ในเกณฑ์ที่กำหนด ก็แสดงว่าข้อสอบมีความเชื่อมั่นสูง

ประเมินวิธีการทางสถิติที่ใช้ในการทดสอบหาค่าความเชื่อถือได้ของแบบสอบถาม คือ

การวิเคราะห์สหสัมพันธ์ (Correlation) ซึ่งเป็นการศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรว่ามีความสัมพันธ์กันขนาดไหน หรือ คีกษาถึงระดับ (Degree) ของความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปร มาตรวัดของสหสัมพันธ์ที่ใช้กันมากคือ สัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์แบบเพียร์สัน (Pearson Product Moment Correlation Coefficiency) เราสามารถนำวิธีการวิเคราะห์สหสัมพันธ์มาใช้ในการหาค่าความเชื่อมั่นได้ โดยใช้ Split half

สูตรที่ใช้ในการคำนวณหาค่า ความเชื่อมั่นได้ (Reliability) คือ

$$r_{xy} = \frac{n \sum xy - (\sum x)(\sum y)}{\sqrt{[n \sum x^2 - (\sum xy)^2][n \sum y^2 - (\sum y)^2]}}$$

ขั้นตอนการทดสอบความเชื่อมั่นได้ของแบบสอบถาม

1. ให้วิธี Split-half เพื่อหาความเชื่อมั่นได้ (Reliability) โดยแบ่งสอบถามแต่ละส่วนออกเป็นชุดๆ และข้อคู่

2. หาค่า สหสัมพันธ์ (Correlation) ของแบบสอบถามกลุ่มข้อคู่ และข้อคู่ว่ามีความสัมพันธ์กันขนาดไหน

3. ค่าของ Correlation มีค่าอยู่ระหว่าง -1 กับ +1 ถ้าค่าของ r เป็นลบก็แสดงว่าตัวแปรมีความสัมพันธ์ในทิศทางตรงกันข้าม นั่นคือ ถ้าตัวแปรตัวหนึ่งมีค่ามาก (น้อย) อีกตัวจะมีค่ามาก (น้อย) เช่นเดียวกัน ถ้า $r=0$ ถือว่า ตัวแปรทั้งสองไม่มีความสัมพันธ์กัน

การทดสอบความเชื่อมั่นได้ของแบบสอบถาม ถ้าค่า r ที่คำนวณมีค่าประมาณ .70 ขึ้นไปถือว่าเป็นเกณฑ์ที่ยอมรับ และสามารถนำแบบสอบถามไปใช้เป็นเครื่องมือในการวิจัยได้ แต่ถ้าค่า r มีค่าต่ำกว่าเกณฑ์ที่กำหนด เราจะต้องปรับปรุงแบบสอบถามที่นำมาใช้เป็นเครื่องมือวิจัยต่อไป

ตัวอย่าง การหาค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ของคำตามจากแบบสอบถามที่ทำการทดสอบคำตาม ท่านคิดว่าท่านได้รับประโยชน์จากการฝึกอบรมตามโครงการหรือไม่

ค่าที่	ค่าตอบครั้งที่ 1		ค่าตอบครั้งที่ 2		
	x	y	x^2	y^2	xy
1	4	4	16	16	16
2	4	4	16	16	16
3	5	4	25	16	20
4	5	5	25	25	25
5	5	5	25	25	25
6	5	5	25	25	25
7	5	5	25	25	25
8	5	5	25	25	25
9	4	4	16	16	16
10	4	4	16	16	16
11	5	5	25	25	25
12	5	5	25	25	25
13	5	5	25	25	25
14	4	4	16	16	16
15	4	4	16	16	16
16	4	4	16	16	16
17	4	4	16	16	16
18	4	4	16	16	16
19	4	4	16	16	16
20	4	4	16	16	16
21	5	4	25	16	20
22	5	5	25	25	25
23	5	5	25	25	25
24	4	4	16	16	16
25	4	4	16	16	16
รวม	112	110	508	490	498

$$\begin{aligned}
 r_{xy} &= \frac{n \sum xy - (\sum x)(\sum y)}{\sqrt{[n \sum n^2 - (\sum y)^2][n \sum y^2 - (\sum y)^2]}} \\
 &= \frac{25(498) - (112)(110)}{\sqrt{[25(508) - (112)^2][25(409) - (110)^2]}} \\
 &= \frac{130}{\sqrt{23400}} \\
 &= 0.84
 \end{aligned}$$

3. ในการทดสอบแบบสอบถามที่เพื่อจะปรับปรุงถ้อยคำ (Wording) ตลอดจนเนื้อหาในแบบสอบถามเลี่ยงก่อนว่า ใช้ถ้อยคำซ้ำๆ เนื่องด้วยความคลุมเครือหรือครอบคลุมเนื้อหานั่นที่เราต้องการทราบหมดหรือไม่ มีความคลุมเครือหรือครอบคลุมในสิ่งที่เราต้องการทราบทั้งหมดหรือไม่ การตอบแบบสอบถามล้วนแล้วแต่ได้คำตามเรียงตามลำดับติดต่อกันไม่ว่าไปเวียนมา คำแนะนำในการตอบที่ให้ผู้ตอบเข้าใจดีไหม นอกจากนี้ก็เพื่อพิจารณาว่าคำตอบที่ได้มานะจะสนับสนุนข้อสมมติฐาน ที่ตั้งไว้เพียงไร

ในการทดสอบแบบสอบถาม กระทำเหมือนกับสถานการณ์จริงในสนามประชากรที่เราเลือกมาทดสอบจะต้องมีลักษณะคล้ายคลึงกับประชากรที่เราศึกษาจำนวนประชากรที่ใช้ในการทดสอบแบบสอบถามประมาณ 20-30 คน เมื่อเราพบปัญหาที่ได้จากการทดสอบแบบสอบถาม ก็จะได้หาทางแก้ไขข้อบกพร่องต่าง ๆ ตลอดจนปรับปรุงแบบสอบถามให้ดีขึ้น ก่อนที่จะนำไปปฏิบัติจริง ซึ่งก็จะทำให้เครื่องมือ หรือแบบสอบถามมีความถูกต้องสมบูรณ์ และเชื่อถือได้ยิ่งขึ้น

จากวัตถุประสงค์ทั้ง 3 ประการดังกล่าวของการทดสอบแบบสอบถาม (Pre test) ก็จะทำให้แบบสอบถามสามารถวัดได้ตรงกับสิ่งที่เราต้องการจะวัด และมีความเชื่อมั่นสูง เครื่องมือวัดมีมาตรฐาน สามารถวัดในสิ่งที่เราต้องการวัดได้โดยไม่คลาดเคลื่อนไม่ว่าจะวัดกี่ครั้งก็ตาม และไม่ว่าสถานการณ์จะเปลี่ยนไปก็ตาม ซึ่งจะช่วยให้ผลการวิจัยมีความเที่ยงตรงและน่าเชื่อถือได้

การบริหารแบบสอบถาม

ก่อนที่จะนำแบบสอบถามไปใช้ จะต้องตรวจสอบตลอดจนปรับปรุงและแก้ไขแบบสอบถามให้ถูกต้อง กล่าวคือ เมื่อได้ทดสอบกับกลุ่มประชากรมาแล้ว ก็นำมาปรับปรุงแก้ไขให้ถูกต้องก่อนจึงนำไปสำรวจหรือสัมภาษณ์ได้ต้องพิจารณาเรื่องของภาระงาน ภาระเวลา การย่อหน้า เว้นวรรค และเว้นที่ว่างไว้พอสมควรเพื่อการบันทึกของผู้สำรวจ ตลอดจนตรวจสอบอักษร การสะกดการอ่านตัวอักษรต้องหรือไม่เพียงไร มีจดหมายแนะนำตัวหรือแจ้งข่าวในหนังสือพิมพ์ แจ้งวัตถุประสงค์ของโครงการวิจัยเพื่อให้ผู้ตอบเห็นความสำคัญและร่วมมือศึกษาเรื่องสภาพสิ่งแวดล้อม และพื้นที่

ที่จะนำแบบสอบถามไปใช้ สิงหนาต์เป็นเรื่องสำคัญมากสำหรับการวิจัย

เมื่อออกสารานั้นผู้สัมภาษณ์ควรจะมีเครื่องมือที่ใช้ในการสัมภาษณ์ได้แก่

1. สมุดโนํต
2. รายชื่อผู้สัมภาษณ์
3. แผนที่
4. แบบสอบถามหรือแบบสัมภาษณ์
5. แบบสอบถามสำหรับเด็ก
6. จดหมายแนะนำตัว
7. การ์ดในการตอบต่าง ๆ
8. ปากกา
9. ค่าใช้จ่าย

การอบรมผู้สัมภาษณ์หรือพนักงานสำรวจ

ก่อนจะออกสำรวจ ผู้สัมภาษณ์ทุกคนจะได้รับการซึ่งเจิงถึงวัตถุประสงค์และวิธีการสัมภาษณ์อธิบายให้ทุกคนเข้าใจถูกต้องแต่ละข้อ ให้ถูกต้องและดีที่สุดเข้าใจในลักษณะคล้าย ๆ กันเพื่อจะได้ถูกต้องและถูกต้องให้คำตอบแนวเดียวกัน และเปิดโอกาสให้ผู้สัมภาษณ์ทราบว่าจะหาข้อมูลประเภทใดบ้างมาทำการวิเคราะห์ วิธีการสัมภาษณ์มีข้อเสียอยู่หลายประการคือ คำตามน้ำเสียงบุคคลิก ลักษณะ ตลอดจนการแสดงออกของผู้สัมภาษณ์นั้น มีอิทธิพลต่อผู้ตอบมาก ดังนั้นผู้สัมภาษณ์จึงต้องใช้คนที่สุภาพ noborn ความรู้ในด้านนี้โดยเฉพาะ จะช่วยทำให้การปฏิบัติงานในสนามจริง ๆ เป็นไปด้วยความราบรื่นและมีประสิทธิภาพ

การปฐมนิเทศจะช่วยให้ผู้สัมภาษณ์มีโอกาสตรวจสอบแบบสอบถามที่จะใช้ในการสัมภาษณ์ เปิดโอกาสให้ผู้สัมภาษณ์สามารถปัญหาซึ่งหากคิดว่าจะประสบเมื่อออกไปสัมภาษณ์แล้วผู้สัมภาษณ์มีหลายคน ก็อาจจะแบ่งเป็นกลุ่ม ๆ กลุ่มละไม่เกิน 7 คน และพยายามจัดให้มีการประชุมระยะสั้นในแต่ละวัน และเวลาต่าง ๆ กัน เพื่อที่จะให้ผู้สัมภาษณ์ได้มีโอกาสพบปะเพื่อบรึกษาและช่วยเหลือกันในการแก้ปัญหาของกันและกันภายในกลุ่ม

คุณสมบัติของผู้สัมภาษณ์

1. ชื่อสั้นย์ต่องาน
2. มีความเที่ยงตรงเชื่อถือได้
3. ต้องถูกคำสอนอย่างตรงไปตรงมา
4. จะต้องไม่ลำเอียงในการจดบันทึก

5. ตั้งใจเขียนคำตอบให้อ่านได้
6. มีความสนใจในการทำงาน
7. มีความมั่นใจในการทำงาน
8. แต่งตัวเหมาะสมกับสถานะทางอาชญากรรม

ผู้สัมภาษณ์จะต้อง

1. ศึกษาค่าธรรมทั้งหมดให้เข้าใจโดยถ่องแท้
2. สามารถเหล่านั้นกับตนเองโดยสมมุติว่าตนเองเป็นผู้ถูกถาม
3. วางแผนการสัมภาษณ์แต่ละวัน
4. อ่านคำแนะนำในการสัมภาษณ์ให้แน่ใจ
5. ศึกษาสภาพห้องถินและลักษณะของสังคมที่จะไปสำรวจก่อน เช่น ลักษณะภูมิประเทศ นิสัยใจคอ ภาษาและวัฒนธรรม เป็นการเตรียมตัวสร้างมนุษยสัมพันธ์ที่ดีและถูกต้อง
6. พยายามปรับตัวให้เข้ากับบุคลิกนั้น มีความอดทนเสียสacrifice รักษาเระเบียบวินัยของบุคลิกนั้น ตลอดจนรักษาความประพฤติส่วนตัว ไม่พยายามสร้างปัญหาให้กับบุคลิกนั้น
7. รู้บทบาทฐานะตำแหน่งที่ถูกต้องแน่นอนของบุคคลที่จะต้องสัมภาษณ์ จะช่วยให้สามารถกำหนดภาระในการติดต่อสันทนาและใช้ภาษา และวิธีการบันทึกข้อมูลจากการสัมภาษณ์ได้ถูกต้องได้ผลในการเก็บข้อมูล
8. ในระหว่างปฏิบัติงานสัมภาษณ์ หากสถานการณ์อำนวยให้การสัมภาษณ์จะบันทึกคำตอบได้อย่างเปิดเผยทันที ก็ทำให้เก็บข้อมูลได้ละเอียดเร็วและแม่นยำตรงตามคำถามแต่ถ้าสภาพการณ์ไม่อำนวย การสัมภาษณ์ก็อาจต้องทำในลักษณะพูดคุยธรรมชาติแล้วจดจำข้อมูลไปบันทึกภายหลัง ซึ่งเป็นภาระที่ต้องการความสามารถพิเศษของผู้ทำงาน

เทคนิคของการสัมภาษณ์

1. เข้าไปทำความรู้จักกับบุคคลที่จะสัมภาษณ์ เพื่อสร้างบรรยากาศแห่งความเป็นกันเอง ควรแนะนำตัวเองว่าเราเป็นใครมาจากไหนพร้อมทั้งอธิบายถึงวัตถุประสงค์ของการมาสัมภาษณ์ด้วย
2. เลือกเวลาและสถานที่ให้เหมาะสม ควรสัมภาษณ์ขณะที่เขากำลังว่างอย่าเข้าไปขัดจงหัวใจที่เขากำลังทำบางสิ่งบางอย่างที่สำคัญอยู่
3. พยายามอธิบายให้ผู้ถูกสัมภาษณ์เข้าใจอย่างชัดเจนว่า จะสัมภาษณ์เรื่องอะไร พยายามทำให้ผู้ถูกสัมภาษณ์สนับสนุนใจและมั่นใจในการตอบคำถาม
4. ควรเริ่มคำถามง่าย ๆ ก่อนและพยายามให้การถามเป็นไปในลักษณะการพูดคุยกัน พยายามทำให้เกิดความเพลิดเพลินและได้ความจริง

5. ต้องตั้งใจฟังคำตอบด้วยใจจริง
6. โดยปกติคำตอบอันแรกของผู้ตอบมักจะสำคัญและเป็นความจริง
7. อย่าใส่คำว่า “ไม่รู้” เรากินไปจนกว่าจะแน่ใจว่าผู้ตอบไม่รู้จริง ๆ
8. ถ้าคำตอบ “ใช่” “ไม่ใช่” ตามด้วยถ้าหรือแต่จะต้องจดเหตุผลลงไปด้วย
9. จะคำแนะนำหรือความคิดเห็นถึงแม้จะไม่มีในแบบสอบถาม
10. ให้ผู้ถูกสัมภาษณ์แสดงความคิดเห็นที่เฉพาะเจาะจง
11. พยายามพูดคุยและสนทนากับผู้ตอบในขณะจดบันทึก
12. พยายามให้ผู้ตอบสนใจในปัญหา
13. จะคำตอบด้วยตัวเองอย่าให้ผู้ถูกสัมภาษณ์จด
14. พยายามถามทุกคำถามอย่างพยายามเข้าใจເວາອັນ
15. ตรวจสอบคำตอบเหล่านี้ว่ามีข้อเท็จจริงมากน้อยแค่ไหนผู้ตอบถูกต้องหมดหรือยัง
หรือผู้ถามถามหมดหรือยัง จะได้ไม่ต้องกลับมาถามอีกต่อเมื่อเสียเวลาค่าใช้จ่ายมาก
16. ในขณะที่สัมภาษณ์หรือคุยกันอย่างใดให้ลัญญา กับผู้ถูกสัมภาษณ์
17. เมื่อการสัมภาษณ์สิ้นสุดลง สิ่งที่ผู้ถูกสัมภาษณ์จะต้องรีบทำก่อน คือตรวจสอบดู
ความสมบูรณ์ของคำตอบทุกข้อทันที ถ้าข้อไหนยังไม่ตอบ ก็ควรถามให้ครบเรียบร้อยก่อนลาออกจาก
กล่าวว่าคำขอบคุณและกล่าวคำอำลาผู้ถูกสัมภาษณ์

ข้อห้าม

1. อย่าถามบุคคลในบ้านเกินกว่า 1 คน
2. อย่าถามเพื่อน
3. อย่าสอบถามทางไปรษณีย์
4. อย่าให้มีเพื่อนหรือคนติดตามในระหว่างสอบถาม
5. อย่าให้ผู้อื่นตอบคำถามแทนผู้ตอบ
6. อย่าให้คนอื่นทำหน้าที่ในการสัมภาษณ์แทน
7. อย่าเบิดเผยคำตอบให้ผู้อื่นรู้
8. อย่าแก้ไขคำตอบตามที่ผู้อื่นเสนอแนะ
9. อย่าสัมภาษณ์ผิด ๆ เพราะจะมีการตรวจสอบภายหลัง

สรุป

ในการรวบรวมข้อมูล โดยใช้แบบสอบถามและแบบสัมภาษณ์ ที่มีคำถามปิดส่วนใหญ่
ช่วยประหยัดเวลาและงบประมาณ เพราะผู้ตอบไม่ต้องเสียเวลามากในการตอบ และนอกจากนี้

ยัง适合ในการจัดข้อมูลลงในบัตรเจ้าหนี้อีกด้วย เพื่อเข้าตารางแยกประเภทต่าง ๆ เพราะฉะนั้น การสร้างแบบสอบถามหรือแบบสัมภาษณ์ โดยให้มีคำถามปิดเพียงไรี่งตีเพียงนั้น ทำให้ได้ ข้อมูลที่เชื่อถือได้ และการตั้งคำถามในแบบสอบถามและแบบสัมภาษณ์ควรจะให้ลึกและชัดเจน มากที่สุดเท่าที่จะทำได้ และในการสัมภาษณ์นั้น ผู้สัมภาษณ์ก็ควรกระตุ้นให้ผู้ถูกสัมภาษณ์ ตอบความจริงให้มากที่สุด ทั้งนี้ โดยการตั้งคำถามให้ถูกต้องตามหลักความเชื่อทางสังคมทั่ว ๆ ไปและการเลือกเทคนิคในการรวบรวมข้อมูลนั้น นักวิจัยจะต้องพิจารณาปัญหาของการวิจัย ตัวอย่างแบบของการวิจัย ระยะเวลา และงบประมาณในการทำวิจัยด้วย